

ՄԻՒ ԳՐԵՔ՝ ԶԱՆՅ ԱՌՆԵԼ, ԱՆՏԵՍ ԱՌՆԵԼ
ԱՅԼ ԳՐԵՑԻՔ՝ ԶԱՆՅ ԸՆԵԼ, ԱՆՏԵՍ ԸՆԵԼ

Առանձն մը է վեր յաճախ կը տեսնենք մեր մաս-
մունքին մէջ հետեւեալ ձեւերը.

զանց առնել, անտես առնել

Եթէ զբարարին մէջ ըլլային՝ անշուշտ չէինք կըր-
նար զանոնք մերժել, քանի որ ընտիր ձեւեր են
եւ մինչեւ անգամ ոսկեղէն դարու ապրանք.

մի՛ զանց առնել զինեւ, մի՛ անտես առնել զիս
ետես եւ զանց արար, անտես արար զիս
ուր պիտի նշմարէ ուշիմ ընթերցողը թէ՛ զբարար
առնել - արարի - արարեալ բային վրայ է խօսքը,
որուն աշխարհարարն է՝ ընել, ըրի, ըրած:

Միւս կողմէն յայտնի է որ աշխարհարարի մէջ՝
առնել - առի - առած՝ կը նշանակէ բան մը ստա-
նալ, եւ հետեւաբար չի յարմարիր զանց-ին եւ
անտես-ին հետ կցել առնել-ը եւ ըսել

զանց առնել, զանց առի

անտես առնել, անտես առի

այլ հարկ է որ ըսենք

զանց ընել, զանց ըրի

անտես ընել, անտես ըրի:

Եթէ զբարարին մէջ ունենայինք՝

զանց առնում, զանց առի

անտես առնում, անտես առի

այն ժամանակ իրաւունք կ'ունենայինք աշխարհա-
րարին մէջ ալ ըսելու՝ զանց առնել, զանց առի:
Բայց զբարարին անձանթ են նման ձեւեր,
ուստի եւ ոչ ընդունելի աշխարհարարին մէջ:

Կը համարեմ թէ չփոթութիւնը առնել եւ առ-
նում բայերու նմանութենէն ծագած ըլլայ. ինչ
որ զբարարի մէջ միայն կրնայ տեղի ունենալ,
քանի որ աշխարհարարի մէջ արդէն մոռցուած ու
չքաջած է առնում-ը, ինչպէս, ընդհանրապէս բո-
լոր ում վերջաւորները. եւ առնում-ին տեղը բո-
նած է առնել՝ իր ստանալ (prendre):

Իսկ զբարարի առնել-ը աշխարհարարի մէջ
զարձած է ընել՝ արեւմտահայերէն եւ անել՝
արեւելահայերէն (հմտ. ասել = ընել):

Մեր բաձններէն կը հետեւի թէ՛ միակ օրինաւոր
ձեւը աշխարհարարի մէջ է

ԶԱՆՅ ԸՆԵԼ, ԶԱՆՅ ԸՐԻ

ԱՆՏԵՍ ԸՆԵԼ, ԱՆՏԵՍ ԸՐԻ:

Պիտի առարկուի անշուշտ թէ ունինք զանցառու
եւ զանցառութիւն բառերը առնում բային:

Պիտի անդրադարձնելք իսկոյն թէ այդ երկու
բառերն ալ անձանթ են զբարարին:

Զարթախեան գործածելով հանգերձ այդ բառե-

րը՝ աստղանիշով կը ցուցադրէ, կանխաւ իմացը-
նելով թէ՛ «աստղանիշ բառն չեն նախնի մասե-
նադրաց, այլ արդիք եւ նորահարք»:

Այնքան արդի եւ նորահարք՝ որ նորայր ամե-
նեւին չի դործածեր զանոնք՝ իր Ֆրանս-Հայ բա-
նարանին omettre եւ omission եւ կամ négliger
բառերուն դիմաց, մինչդեռ զբարարի հոգւոյն նը-
ւաղ տեղեակ կամ նուաղ դասական մաթեր, ինչ-
պէս Լուսինեան, Ոսկեան, Գանթարեան, Պայեան
են.՝ առանց խզահարութեան գործածած են:

Պայեան եւ Ոսկեան սակայն, կարծես անդրա-
դառնալով իրենց սխալին՝ դրած են զանցարարու-
թիւն ձեւն ալ, համեմատ գեղծարար, խռովարար,
կռուարար, յայտարար, յուշարար են. բարդե-
րուն, որոնք ոչ թէ առնում՝ այլ առնել (առնել
- արարի = ընել - ըրի) բային կը ծագին:

Ունինք անշուշտ առնում-ով ձեւացած բարդեր,
ինչպէս ակնառու, կաշառու, վրիժառու, որոնք
սակայն ընելու իմաստ չունին, այլ ստանալու,
սեփականելու (prendre) եւ կը ծագին առնում-էն:

* * *

ՄԻՒ ԳՐԵՔ՝ ՔՆՔՈՅՇ

ԱՅԼ ԳՐԵՑԻՔ՝ ՔՆՔՈՒՇ

Զգարմանք. «Արշակունի»-ին մէջ պատահած
թեթեւ դէպք մըն է (Նայիրի, 21 Սեպտ. 1952):

Հայ լեզուին մեծ Ոստիկանապետը՝ Հ. Ա. Ղա-
զիկեան ժամանակին դրած է այդ սխալի մասին
(տե՛ս «Մի՛ գրէք...» այլ գրեցէք, էջ 50-51):

Համոզուելու համար՝ յիշենք մեր լեզուին հիմ-
նական կանոնները: Արմատական ոյ (յաւելեալ
բաղաձայն մը, օր. անոյշ, բոյր, գոյշ, գոյն,
լոյս, սոյլ են.) սեռականի մէջ կը փոխուի ու-
ուսկից բոլոր ամանցաւորները. օր- անուշեղէն,
բուրում, գոսթել, գունաւոր, լուսեղէն, աւուրց:

Մինչ ու արմատականը (յաւելեալ բաղաձայն
մը, օր. բազուկ, թռչուն, ապուշ) կամ կը կոր-
սուի, ինչպէս բազկերակ, թռչիլ, ապշիլ օրինակ-
ներուն մէջ, եւ կամ ը-ի կը փոխուի, օր. գունդ
- գնդակ, տուն - տնակ, լուս - լնիկ են:

Արդ եթէ քնքոյշ ըլլաք՝ պիտի ունենայինք
քնքուշենի, քնքուշանք, քնքուշիլ, որոնք յայտնա-
պէս սխալ են. մինչ ուղիղ եւ ընդունուած ձեւերն
են քնքշենի, քնքշանք, քնքշիլ են:

Հ. ԵՂԻԱ ՓԵՉԻԿԵԱՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՄԻ ՍՏԱՅԱԾ ԵՆՔ

Գալեմֆեաքեան Զարուի (ԵԻՏԵՐՊԷ) - Կեանքիս
ճամբէն: Անթիլիաս, տպ. Կթզ. Կիլիկիոյ,
1952, էջ 379:

Էվալդ Գարլ. - Երկոտանին (Նախամարդու պատ-
մութիւնը): Թրգմ. Ա. Մուրաթեանեան: Պէյ-
րութ, տպ. «Համազգային» Ընկերութեան, 1952,
էջ 82:

Թեւեան Բագարատ. - Երջանիկ տարեգիրք 1953:
Իսթանպուլ, տպ. Վարօլ, 1953, էջ 160:

Ժողովածու գրականութեան եւ արուեստի թիւ
9, 10. (Մատենաշար «Շարժում» Թ. 9, 10):

Պէյրութ, 1952, էջ 112 եւ 118:

Լուսիկ. - Թեւածող մաթեր: Պէյրութ, տպ. «Հա-
մազգային» Ընկերութեան, 1952, էջ 390:

Կիլիկիցի Կ. - Ընտանիքին բարեկամը եւ ընդար-
ձակ երազան (Գ. տպ. Տոխացած եւ բարե-
փոխուած): Պէյրութ, տպ. Կ. Տօնիկեան, 1952,

էջ 558: (Հրա. Կայծ Մատենաշարի, Թ. 11):

Ոսկեմատեան Յիշատակարան «Տիգրան-Երկար»
Հայ Մշակ. Միութեան Արհեստագործ (1902 -
1952): Աղեքսանդրիա, 1952, էջ 160:

Պատարագամատոյց բոս ծիսի Հայաստանայ
Եկեղեցւոյ, հանգերձ կատիներէն Թարգմանու-

թեմաբ: Աշխատասիրեաց Նորայր Ա. Քննյ.
Տէր Խորէնեան: Պուշտու Այրէս, տպ. Արարատ,
1952, էջ 431 (փոքրագիր). (Երկու օրինակ, նը-

ւէր հեղինակէն):

Մեր գաղափարն ու գործը. Ռամկավար Ագաթա-

կան Կուսակցութեան Միութեան Երեսմանեակին
տախտակ: Ֆրէզնոյ, տպ. Նոր Օր, 1952, էջ 71:

Ոսկեմատեան Հ. Համագաղապ. - Հայերէնի յուշերէն:
Պէյրութ, Հայ Կաթ. տպ. 1952, էջ 101:

Պէյրութեան Նուպար. - Ծագակաւոր ըրարցայից
պատմութեան օրինակ: Պէյրութ, 1952, էջ 48:

(Մատենաշար Զահ. Թ. 1):

Ռուբին. - Հայ յեղափոխականի մը յիշատակ-
ները: Հատար Ա-ի: Լոս Անճէլէս, Գալիֆ. տպ.
Հորիզոն, 1952, էջ 2971: (Նուէր Տարօն-Տու-

րարեան Հայրենակցական Միութեան):

Սուրիք ձոնարան. - Կուրիվէրի ճամբորդութիւն-
ներ: Պէյրութ, տպ. «Համազգային» Ընկերու-

թեան, 1952, էջ 56:

Վարանդեան Միքայէլ. - Մուրաթ (Սերաստացի
ոսպիկին կեանքն ու գործը): Պոթրն, տպ.
«Հայրենիք», 1931, էջ 352: (Տարբ. օրինակ):

Նուէր Մուրաթ Ֆրանսի Կեղր. Վարչութեան):

Տեր-Գրիգորյան Տ. - Հայ Ժողովուրդի հեղափո-
խական պայքարը սովետական կարգերու հա-

տաման համար: Պոթրն, 1952, էջ 60:

Տէրաբեան Բժ. Իս. - Փակ դռան յետեւ (Հէնք
Բժշկի օրագրից): Երկերի Ժողովածու, Ա. Հա-
տար: Թեհրան, տպ. «Մուղերն», 1952, էջ 552:

Տիրաբեան Ռուբին - Ֆարքեան Աղանի. - Նոր
Այրբեանեան: Ա. Գիրք, Մանկապարտէզի Կո-

կան դասարանին համար. էջ 56: Բ. Գիրք,
Մանկապարտէզի Ծաղիկ դասարանին համար.

էջ 93: Հալէպ, տպ. Ոսկեմատեան եւ Նայիրի,
1952: Հրա. Հալէպահայ Ուսուցչական Միու-

թեան):

Փափագեան Վահան. - Իմ յուշերը. Բ. Հատար:
Պէյրութ, 1952, տպ. Համազգ. Ընկերութեան.

էջ 610. (Նուէր հեղինակէն):

Քէչեան Առաքել եւ Պարսամեան Մկրտիչ. - Աղն
եւ Աղնեցիք: Փարիզ, տպ. Խ. Մաթիկեան,

1952, էջ 814+231. (Նուէր հրատարակիչներէն):

Ֆրիկ Գիւան. Աշխատութիւն պատկուած ուսա-

կան դիտութեանց կաճառի կողմից. Ի լոյս ըն-

ծալեց առաջին անգամ ամբողջական ընդգրկով,
ուսումնասիրութեամբ, ծանօթութիւններով,

յաւելուածով եւ բառարանով Տիրայր Արքեպիս-

կոպոս: Հրա. Հ. Բ. Բ. Մ. Մեկոնեան Հիմ-

նադրութիւն: Նիւ Եորք, 1952, մեծագիր էջ XVI

+ 756: (Երեք օրինակ նուէր Հ. Բ. Բ. Մ.

Կեղր. Վարչ. Ժողովի կողմէ, հեղինակին նը-

ւերականով):

Ֆերախեան Մ. Գ. - Հաւաքածոյ (ազգային, քա-

ղաքական, հասարակական եւ կուսակցական
հարցերու շուրջ յօդուածներ): Լոս Անճէլէս,

տպ. Հորիզոն, 1952, էջ 327. (Նուէր հեղինա-

կէն. Երկու օրինակ):

Ֆերիաբեան Հ. Բարսեղ. - Ո՛չ... (Մարիա Գո-

րեգորի): Հետեւողութեամբ Պ. Պիլէրի: Պէյրութ,
տպ. Հայ Կաթողիկէ, 1951, էջ 70. (հինգ օրի-

նակ):

Եղիշէ - Yeghisheh. Եղիշէի ոսկեմատեանին աշ-

խարհարար եւ անդիլերէն երկեղունեան թարգ-

մանութիւն գէթ գիմաց. Թրգ. Յովհաննէս Ծո-

վիկեան եւ Տիգրան Յ. Պոյաճեան. հրա. Վար-

դանաց Ապետներու Եղբայրակցութեան: 216

էջնոց մեծագիր չփեղ հրատարակութիւն՝ Աւա-

րայրի ճակատամարտի 1500-ամեակին առիթով:

Նիւ-Եորք, 1952, Հայ եւ անդլ ծանօթագրու-

թիւներով եւ անուանացանկերով:

